

I

En el temps present de crisis de tots
els valors que afecten la vida de l'esperit,
hom instintivament gira la mirada enrera
cercant en ~~les~~^{épiques} ~~passades~~ personalitats i
esdeveniments representatius i exemplars, sos-
tets ja a la discursió apassionada i al corro-
sin de la desvalorització sistemàtica, que és
un dels passatemps del dia, contraposat al
feinejar dels turiferaris a ultrança privats de

^{(adhere d'ètica.}
criteri, ~~terqu岸~~ diem, homes i coses ~~per~~ (2
que foren, lassats i decebuts per la mesqui-
nesa que ens asfixia, talment com el viat-
ger del desert, qui, ennegat i oprimint el
pit pel turbol simon, anhela l'oasi re-
frigerant i delitós.

Circumscrivint-nos a la música,
dot i saludant l'estel de nobles esperits que
la covegem i reconeixent bon nombre d'ac-
tivitats modeliques, d'una manera gene-
ral ~~rat~~ i obsesionats pels personatges més es-
tridents i per les manifestacions més aparato-
ses, direm francament que no sabem què per-

sar i que és gran la nostra confusió. Les (3
modes, els procediments, les teories es succeïxen
vertiginosament, les combinacions cerebrals, les
complicacions tècniques s'encimbellen ~~en~~ en
proporcions alarmants; hom constata en els
compositors més sovint l'afany deliberat i
superbiós de trencar amb el passat pròxim
i remot, que no pas el propòsit sincer
de vincular-se a un procés històric, les des-
viacions del qual han estat sempre fatals,
i de contribuir honestament al desenvolupament
de l'art de la música. I el bon fil-
harmònic, que un moment es deixa enlluernar-

mar per proclames i declaracions exaltades, (4
per propagandes i crítiques delirants, aviat es
dona compte que ha estat víctima d'una in-
flació desmesurada, tal vegada d'un engany
premeditat. Car no tot és bona fe en el
músic aviliat i en els manipuladors dels
interessos materials creats entorn de la mÚ-
sica. D'on ve, com hem dit, la necessitat de
retrotraure'ns a altres temps i a altres ho-
mes.

És fill d'aquesta necessitat el costum
de celebrar els centenaris dels músics més
significats per un o altre concepte, i aquest il-

l'any 1950
tius anys els centenaris han sorrintejat, oferint (15
la gamma més variada, de Beethoven a Saint-
Saëns, de Schubert a Bellini. Més el nostre
afany ja no n'ha tingut prou amb la xifra
centenària i ara hem adoptat una nova men-
suració del temps: la mitja centúria, que ens
permet sorrintejar les commemoracions a la
mida dels nostres desigs. Així, venint a
Joan Sebastià Bach, el segon centenari de la
seva mort s'escaurà l'any 1950; però el
món musical sent fretura per homenatjar,
diguem-ne oficialment, la figura màxima de

la música. L'espera de quinze anys ~~no~~ ~~havia~~ ⁽⁶⁾
~~estat~~ massa llarga; i, individualment, quants
de nosaltres anirem caient en el camí de la vi-
da abans no arribi aquella data! Cal que
Bach ens reconforti, i no solament d'una
manera privada, amb aquella comunicació
quotidiana que sol·licita del Mestre tot hom
qui practica seriosament la música, sino
també amb el testimoni públic d'acatament,
admiració i entusiasme.

Molt oportunament, doncs, coinci-
deix amb l'any corrent el 250e aniversari
del naixement de Bach, i hom ha aprofitat

arreu aquesta avinentesa per a organitzar les ce- (7
lebracions més esclatants. A casa nostra estem
en vigílies de la magna audició d'una part
important de la Missa en si menor interpreta-
da pel gloriós Orfeó Català; i tal esdeveni-
ment caldrà anotar-lo amb lletres d'or en les
^{nostres} efemèrides musicals. Més, avans d'una realit-
zació ardida, és convenient, indispensable, re-
collir-se, concentrar-se; i entenent-ho així,
molt justament l'Acadèmia Catòlica de Sa-
badell, atenta sempre a les palpitations espi-
rituals de la nostra terra i ajustant el seu
ritme intern al ritme col·lectiu del nostre poble,

ha volgut donar l'exemple d'aquesta actitud ex- (8
pectant i reverent. Demà serà el dia de glòria
que exaltarà les multituds; més, espero que en la
vetlla d'arribar la nostra finició no ^{vel fet} ~~serà~~ d'ésser més
intima serà menys intensa; en família, gos dir,
profundament vibrarem i ens commourem.

No parlarem, doncs, de Bach influït per
l'espectacle del seu triomf pòstum; no el presen-
tarem sota l'aspecte d'humanitat transfigura-
da tal com solen oferir-se a la nostra imagi-
nació, a través de les centúries, les figures dels grans ho-
mes. El presentarem en la realitat de la seva vida de ~~obscure~~ ^{obscure}

laboriositat i

constància, amb els afanyos que cada dia ens porta, amb el sentit pràctic ben despert, amb una bona dosi de prudència humana; i, conjuntament, amb aspiracions d'ordre més elevat, amb clariïes d'un ideal orientant tota una ^{carretera;} ~~existència~~ vida que, amb les seves alternatives de goigs i penes, s'atansa pas a pas al darrer episodi, l'«actus ~~a~~ tragi-
cus», segons la mateixa expressió bachiana, acte que per al propi Bach no és la tra-
gèdia del naufragi en una mar tenebrosa, sinó el coronament lluminós d'una ^{existència} ~~existència~~

de fe i pietat sinceres.

(10

Considerem l'entrada de Joan Sebastià en la palestra de la vida. És el més petit dels germans i als deu anys ja ha quedat orfe de pare i mare. El germà gran, Joan Cristòfel, que té vintiquatre anys, se l'emporta a casa seva, a Ohrdruf, on és organista, juntament amb l'altre germà petit, Joan Jacob; Joan Cristòfel cuida que els nois s'incorporen a l'escola pública de la localitat i ell mateix s'encarrega de llur formació musical. Joan Sebastià estudia el clavicembal, el ~~viol~~ violí,

el baix continu; és un xicot d'una activi- (11
tat i una curiositat que ~~no~~ lassen la pacièn-
cia del mestre de música.

Un dia li demana un gran favor: que
li deixi examinar a pleret un quadern de mu-
sica que conté composicions per a clavi de Fro-
berger, Kerl, Pachelbel i altres autors d'anome-
mada. Joan Cristòfol no accedeix a la petició;
però, d'amagat, Joan Sebastià amb els destres
dits aconsegueix enrotllar el quadern i fer-lo
passar pel reixat de la porta del moble que guar-
da el cobijat tresor. Aprofitant les nits de lluna,

el mingo' va copiant lentament aquella música, ⁽¹²⁾
i la tasca dura sis mesos. Remarquem de pas-
sada com ens trobem encara molt lluny dels
temps romàntics quan la claror de la lluna
només servirà per a les divagacions indolents,
per a les invocacions poètiques enervadores.
Joan Sebastià aprofita aquella lluna deficient
per al treball, per a l'acció preparatòria de
futures activitats.

La terminació d'aquest episodi es des-
agradable. Pot just la còpia és süllestida, el ger-
mà descobreix la feta i confisca sense pietat

el manuscrit del music incipient. Joan (13
Sebastià ha treballat en va... més no, car ha
agafat el gust de copiar les obres dels mestres
a fi de conèixer-les a fons i treure'n profit.
Aquest treball de còpia, Bach el practicarà
tota la vida, amb una paciència inlassable,
fins quan, arribat a la seva plenitud ~~musical~~
artística, hom diria que no pot rebre lli-
çons tècniques ni estètiques de ningú. Però ell,
modest, no ho creurà així; i els mestres ita-
lians especialment seran sempre l'objecte del
seu estudi. De tal estudi en dona testimoni

una còpia autògrafa que es conserva del (14)
recull orgànic titolat Fiori musicali, de Fres-
cobaldi, l'il·lustre organista de Sant Pere de
Roma. S'ja és sabent que del cèlebre com-
positor i violinista Vivaldi va transcriure
nombrosos concerts adaptant-los a l'orque i
al clavi.

Avesat al treball intens des de sa in-
fantesa, més, com hem vist, per pròpia inicia-
tiva que no per l'encoratjament del seu pri-
mer mestre, l'activitat de Joan Sebastià no min-
varà un moment en sa llarga carrera. Ben

aviat haurà d'obrir-se pas sense refiar-se dels 15
germans. Als quinze anys, essent ja massa nombrosa la família de Joan Cristòfol, no li queda ~~el~~ lloc en aquella casa. La seva bonica veu de soprà li val per a ésser admes a l'escola del convent de Sant Miquel, a Lüneburg, i quan la perd no l'en treuen perquè és un bon element per a l'orquestra com a violinista.

De Lüneburg, Joan Sebastià anà més d'un cop a veure a Hamburg per a sentir el famós organista ^(quasi octogenari) Reinken. Es conta que una vegada, tornant d'un d'aquests pelegrinatges artístics,

fics, fatigat del camí es va aturar a la porta (16
d'un hostal no gosant entrar-hi, car no li queda-
va a la bossa ni la més petita moneda. De promp-
te, s'obrí una finestra i foren llençats al carrer,
quasi als peus del minyó, ~~alguns~~ ^{dos} caps d'aren-
gada. Joan Sebastià els collí per veure si en-
cara li quedava algun bocí aprofitable i desco-
bri amb gran sorpresa seva que dintre cada cap
hi havia un ducat de moneda danesa. Amb
aquest socors d'una bona ànima inconeguda,
pogné refrigerar-se i terminar felixment la ca-
minada; encara pogné embotxacar un remanent per un altra excur-
sio artística.

Joan Sebastia obtingué als divuit anys [17
la primera col·locació, a Weimar, on fou violinista
de l'orquestra particular del príncep Joan Ernest
de Saxònia, traslladant-se pocs mesos després a
Arnstadt en qualitat d'organista d'una església
construïda de poc. Des d'Arnstadt feu una caminada
heroica fins a Lübeck per a sentir Buxtehude.
L'admiració que li produí aquest gran
organista i lo molt que d'ell pogué aprendre
li feren perdre la noció del temps, i les vacances
de quatre setmanes que li havien estat atorgades
es dilataren fins a quatre mesos, ~~permesos~~
causant-li ^{tal} ~~una~~ distracció alguna enuig al seu retorn.

Després, Joan Sebastià ocupà successivament els càr- (18
recs d'organista de l'església de Sant Blai, a
Mühlhausen; d'organista de la cort i « Kam-
mermusikus » del duc regnant de Weimar
determint sis anys més tard el títol de « Hof-
Konzertmeister » a la mateixa cort; de mestre de
capella i « Kammermusikdirector » del príncep
Leopold d'Anhalt a Cöthen. En fi, l'any 1723
fou anomenat « Cantor », ^{o siga director musical} de l'escola de Sant
Tomàs de Leipzig, ~~intendant de la música de la cort de Weimar~~ ~~intendant de la música de la cort de Weimar~~ ~~intendant de la música de la cort de Weimar~~
~~intendant de la música de la cort de Weimar~~ ~~intendant de la música de la cort de Weimar~~ ~~intendant de la música de la cort de Weimar~~ ~~intendant de la música de la cort de Weimar~~
desempenyant
les obligacions anexas an' aquesta càrrega du-

rant vintisset anys, fins a la seva mort.

(19

Les diverses etapes de la seva carrera no es desenvoluparen sense algun conflicte. Bach s'irritava fàcilment quan creia tenir raó, tantment que li fossin mercomes les prerrogatives d'artista músic; però a vegades ell mateix exagerava la importància de les dificultats sorgides. En tot cas, a Leipzig, no fou de tota la consideració i llibertat de moviments que bé li mereixia, segon es desprèn de les clàusules del contracte ^{(com a nou «Cantor»} que signà davant el Consell de la ciutat, i que ens plau reproduir car no són gaire

conegudes en detall!

(20

1^a. Estimularé els nois amb el men bon exemple per tal que es comportin sòberriament i modesta.

2^a. Faré tot el que pugui per a que fusi
xi d'una bona reputació la música de les dues
principals esglésies d'aquesta ciutat

3^a. Mostraré tot respecte i obediència a
les senyories del Consell, i faré tot el que pu-
gui per a protegir i ~~augmentar~~ en tot lloc llur
honor i reputació. Oi més, si algun membre del
Consell desitja els nois per a algun concert, jo
els hi proporcionaré sense titubear; fora d'a-
quest cas, ^(mai) no els deixaré anar fora vila a funerals

o voces sense ^{el} coneixement i l' amència del (21
Burgmestre i dels Principals de l' Escola.

4.ª. Em sotmetré a totes les ordres donades
pels Inspectors i principals de l' Escola en nom
del Digníssim Concell.

5.ª. No acceptaré en l' Escola nois que no
posseixin elements de música o no revelin sufi-
cient aptituds per a treure profit de l' instrucció
musical; ni ho faria sense el coneixement i el
beneplacit dels Principals i Inspectors.

6.ª. Per tal d'evitar a les Esglésies una
despesa inútil, instauraré amb diligència els nois,
tant en el cant ~~com~~ en la música instrumental.

7^a. Per tal de mantenir l'ordre dintre les (22
Esglésies arranjare la música de manera que no
sigui massa llarga, i, per altra banda, cuidaré
que ^{no} tingui caràcter d'òpera, sinó que més aviat
inspiri als oients la devoció.

8ª Proveiré la nova Església ~~amb~~ ~~de~~ ~~mes~~
de 'estudiants ja formats.

9ª Seré benivol i circumspecte amb els usis,
i en cas de desobediència no m'excediré en el càs-
tig, o altrament en referiré a qui de dret pertorqui.

10ª Desempenyaré a consciència l'enseny-
ament a l'Escola i els altres deures propis de la meua
posició.

11^a. Faré per manera que una persona (23
competent ensenji tot que no pugui ensenjar jo
mateix, sense que aixeo' vagi a expenses de l'Esco-
la o del Consell.

12^a. No m'ausentaré de la ciutat sense l'an-
torització del Burgmestre.

13^a. En els anterraments em col·locaré ben
a prop dels nois, en lo possible ~~de~~ ^{en} la ^{forma} ~~manera~~ de
consuetut.

14^a. No acceptaré cap càrrec a la Universi-
tat sense el beneplàcit del Consell.

Amb el present escrit em comprometo a
complir fidelment totes aquestes obligacions, laix

pena d'esser destituït en cas de mancament, (24)
i en testimoni de ço que queda expressat signo
de ma pròpia mà aquest contracte i a més
l'autoritzo amb el meu segell. »

No cal comentar el curiós document.
Imaginem el gran Bach mestre de minyons. ~~Per~~ ~~altabanda~~
~~Record~~ ~~am~~ ~~que~~ ~~foi~~ ~~algun~~ cop amonestat
perquè els feligresos de Sant Tomàs sovint es-
cobraven esmaperduts els seus preludis abans
dels corals cantats i no sabien després com
els havien d'entonar; fins es donava el cas
que hom no podia escatir quin era el coral
que es devia cantar, pel fet de desaparèixer la
seua ~~una~~ melodia sota l'opulent teixit contra

puntístic de l'organista. Sens dubte, els fi- (24)
dels tenien raó i estaven en el seu dret d'exigir
una major simplicitat; però, sense l'obstinació
genial del mestre, sortint al capdavant amb
la seva en matèria de preludis elaborats, la
posteritat no hauria rebut el seu llegat de
maravellosos Preludis sobre Chorals, que són la
perla del repertori organístic.

Car Bach portava de front impertorba-
blement la pràctica musical i la labor creadora
molt intensa, per la qual la naturalesa de les
funcions que exercia influïa en el caràcter de les

seves composicions. Cal recordar, per exemple, que ⁽²⁶⁾
durant la seva estada a Cöthen, on no disposava
de cap orgue ni de cap mudi choral, la seva
producció fou quasi exclusivament de música
«da camera»; i, naturalment, a Leipzig tot li
fou favorable per a la composició de les grans
obres religioses: Cantates, Misses, Oratoris, Pas-
sions.

Llevat dels esclats passatgers, als
quals acabo d'al·ludir, Bach tenia un caràc-
ter tot amabilitat i senzillesa. Hom no ha pu-
gut esbrinar si tingué una noció exacta del
seu poder creador com, posem per cas, un Beet-

hoven. Tant per si com per no, quan rebia (24
els elogis d'algun admirador, lluny d'estufar-se,
solia respondre amb la més gran simplicitat:
« El que vulgui arribar fins on jo he arribat,
certament ho aconseguirà a condició que treballi
tan durament com jo he treballat. »

Conceixedor com ningú de l'eficàcia del
treball perseverant, Bach era exigent amb els seus
deixebles i no els perdonava cap negligència; més,
per altra banda, sabia animar-los, alabant-los sem-
pre que ho mereixien. I quan, degudament
instruïts, cercaven una situació musical, mai no
mancava la recomanació autoritzada del mestre.

Hom descobrí, per exemple, no fa gaires anys, als (28
arxius de Planen quatre lletres de Bach adreçades
al Consell d'aquella localitat, escrites totes a fi
d'obtenir el nomenament de « Cantor » a favor
d'un antic estudiant de filosofia i teologia de
Sant Tomàs, anomenat Wagner, qui també havia
cursat música amb ell. El presenta com a per-
sona lliure i soltera, de viure completament
honest i exemplar i « ben versada in huma-
nioribus i in musicis. »

Les seves relacions amb els seus com-
panys de professió foren sempre cordials; de cap
cel·lega no arribà mai una opinió desfavorable, i

esquivava la conversa quan es tractava dels seus (29
triumfs sobre altres artistes en torneigs musicals,
segons l'usança d'aquell temps. La seva am-
abilitat era extensiva fins als músics que se
li presentaven carregats de pretensions. Un
dia, l'organista de Brunswick, un tal Hurle-
busch anà a veure'l, no per admirar-lo de
prop com havien fet altres visitants nombro-
sos, sino, al contrari, per a ésser admirat
doblement com executant i compositor. Sota
un i altre aspecte Hurlebusch, segons sembla, no
passava de la mediocritat. Badi l'escolta amb
amable condescendència. Hurlebusch, en acomiadar-se,

oferí als fills de Bach un ^{volum} ~~manuscrit~~ gravat de so- (30
nates de la seva collita amb la recomenació
expressa que les estudiessin amb la més gran
cura. El pare somrigué lleument, sense que
el visitant inoportú se n'adonés, i el despedí
amb molta cortesia.

Es sabent que Bach fou un sincer ad-
mirador de Händel. La primera vegada que
aquest, establert a Londres, visità la seva cin-
tat nadina Halle, Bach residia a Cöthen,
a molt poques llegendes d'aquella vila. Així
que sabé l'arribada del mestre, es posà en
camí per a visitar-lo, però arribà a Halle

que tot just Händel havia marxat, restant [31]
profundament decebut. Quan Händel tornà
a Halle deu anys més tard, Bach es trobava ma-
lalt a Leipzig, però trametí al mestre el seu
fill ^{gran} Friedemann per a demanar-li que es pren-
gués la molestia d'anar a visitar-lo. Händel
al·legà un impediment, real o suposat. Quan tor-
nà a Alemanya per tercera vegada, Bach ja ha-
via mort. De fet, Händel no tingué cap inte-
rès de ~~conèixer~~ ^{veure} Bach; però aquest deplorà tota
la vida no haver pogut conèixer personalment
el seu il·lustre contemporani. Com he dit, ~~però~~
l'admirava sincerament, no sentint cap desig de

mesurar amb ell les forces, sinó més aviat (32
esperant poder aprendre d'ell alguna cosa.

Es una prova de tal sentiment el fet d'ha-
ver copiat, amb l'ajut de la seva muller
Anna Magdalena, tota la partitura d'una
Passió de Händel, que molt probablement
for executada a Sant Fomàs.

Amb tant bones disposicions, Bach
visqué apreciat de tots el que tingueren l'avi-
ventesa de tractar-lo, en primer terme pels
membres de les diferents branques de la família.
El record d'aquella nombrosa parentela ens porta

a fer esment d'un curiós episodi que ens (33
presenta un aspecte insospitat de Joan Sebastià,
ben lluny del terreny ideal de l'art. Un sen-
cós Joan Elias Bach, «Cantor» a Schweinfurt,
havent fet un llarg sejour a casa seva, a Leip-
zig, no oblidà mai la seva franca hospitali-
tat, però el seu agraïment no trobà una
expressió tangible fins passats alguns anys,
quan resolgué enviar-li una boteta de vi
nouvell. La boteta arribà al seu destinatari
mig vuida i Joan Sebastià n'acusà recepció
amb una lletra escrita en termes afectuosos,

però rematada amb el següent paragraf mig (34)
facecio's mig serio's : « Encara que el men cosí
té la gentilesa d'ofrir-me altres remeses del
mateix licor, em veig obligat de no acceptar l'o-
feriment, a causa de les despeses excessives d'a-
quí; car els ports han pujat a ~~una~~⁶ groschen],
l'entrega 2 gr., l'inspector 2 gr., el dret d'en-
trada a la vila 5 gr. 3 pfennig^{migs} i l'impost gene-
ral 3 gr.; de manera que el men excel·lent
cosí pot ell mateix calcular que el vi m'ha
vingut a costar aproximadament 15 gr. la me-
sura, i així resulta massa costós per un obse-
qui. =>

És que Bach era realment molt prim- (35)
mirat en matèria monetària; però la seva min-
ciositat en fer els comptes és explicable si hom
considera que de molt jove hagué de qua-
nyar-se la vida pel seu propi esforç, i que
després hagué de pujar una fillada molt
numerosa. La seva actitud davant les difi-
cultats de la vida era eminentment pràctica.
Pot i això, no caigué mai en rancietat i ava-
ricia; precisament, li plaqué tenir obertes les
portes de sa casa als parents, deixebles, amics
i visitants.

Pots els Bach saberen ajuntar les aspira-

cions musicals amb un viure per dir-ho així (36)
focant de pens a Terra. Durant generacions fou
una gran família pròspera, ^{una part selecta de la mateixa} ~~una part selecta de la mateixa~~ ~~una part selecta de la mateixa~~ (con-
sagrada a la música i produint artistes molt
distingits, ~~la~~ coronada, en fi, per l'adveniment
de Joan Sebastià. Gent senzilla i dreturera,
profundament religiosa, sabia referir a Déu
els beneficis rebuts i es posava confiadath en les
seves mans quan sobrevenia l'adversitat.
Aquests sentiments col·lectius i individuals
dels Bach, Joan Sebastià els plasma en un
cant espiritual d'una melodia original seva
que s'adina a meravella amb la lletra d'un

Poeta contemporani ~~an~~ anomenat Vell :

(37)

Romandre puc tranquil
i amar el meu Senyor,
quan em sento oprimit
de pena i de dolor.

Amb Déu jo sóc content
i tot ho dic pacient;
Déu és l'escut, l'empar
de mi i la meua llar.

Per ço mercès li donc;
tranquil romandre puc,
car tot s'escan al món

com Déu ho ha volgut.

(38

Jo em poso filialment
en sa paterna mà,
i amb Ell sóc ben content
de tot ço que em vindrà.

La concòrdia familiar era refermada per
una reunió anyal, que es seguí convocant fins
quan els Bach s'escamparen més enllà de la
Puringia, bregol de la família, per les terres de
l'Alta i la Baixa Saxònia. ~~Elles~~ Els membres
de la família que ~~no~~ no tenien cap impediment

per a emprendre el viatge aendien, un jorn fi-⁽³⁹⁾
xat anticipadament, a Erfurt, Eisenach o Arn-
stadt. Era certament un aplec notable de « Can-
tors », organistes i músics municipals. La
festa començava a l'església on era entonat
un cant d'acció de gràcies i lloança a Déu.
Venia després el dinar i de sobretaula tot
eren cantades, dominant-hi les jovials i face-
cioses. Improvitzaven cançons, hi afegien dife-
rents vers; àdhuc feien concordar cançons diver-
ses cada una amb la seva lletra pròpia.
Anomenaven « quodlibet » aquest exercici de
contrapunt i polifonia cassolans, es a dir, cant

a voluntat de cadascun; i, segons refereix a l'an-⁽⁴⁰
tic biògraf Forkel, informat pels mateixos fills de _{i 41}
Bach, «no solament ells reien de tot cor, sinó
que totes les persones que els escoltaven es sentien
dominades per un riure foll que no podien re-
primir.»

Si de tals improvisacions no n'ha po-
gut quedar ^{ens formarem} memoria, en canvi ~~podem~~ ~~veure~~ una
idea del caràcter de l'home religiós preliminar.
Si ~~veurem~~ ^{veurem en} el cant exultant, amb melodia origi-
nal de Bach, que figura en la col·lecció dels Cants
Espirituals, amb lletra de Bartholomäus Crasseltius:
Vers Tu, Jehová, van mes cantades,
car, on hi ha un altre Déu com Tu?...

Després de les hores joioses, calia separar-se, però endolcia la recança del moment l'esperança de revere's l'any següent amb salut i gràcia de Déu. (42

Essent encara un joveuet, Joan Sebastia havia ja donat testimoni del sentiment d'unió i amor familiars amb la composició d'un poemet per clavi molt significatiu, que va titolar en italià: « Capriccio sopra la lontananza del ^{suo} ~~seu~~ fratello diletteissimo », es a dir, Capricci sobre la marxa i allunyament d'un germà seu molt estimat. Es música de programa, imitant el model de les Sonates bíbliques de Kuhnau; cada petita peça

porta una breu explicació: «Els amics afalaguen [43]
el viatger, per tal de dissuadir-lo del seu projecte
— li representen els diferents accidents que li po-
den sobrevenir en terres estrangeres — Lamentació
general dels amics — En fi, els amics, veient que
no pot ésser altrament, s'atancen al viatger i
s'acomiaaden d'ell.» ~~ue~~ Com a ~~terminació~~ pintores-
ca segueix ^(aixecada) una ~~aria~~ Aria del ~~postillero~~ postilló i una
Fuga «all'imitazione della cornetta di Postiglione».

Es hora que penetrem en la casa de
Joan Sebastià, oberta, com hem dit, a tots els visi-
tants; és la «Cantorei», o estatge del director musical
de l'escola de Sant Pomar. Són els anys més felços,

(44)
deixant de banda les ombres inevitables, de la
vida del mestre, els anteriors i els immediatament
següents a la composició de la Passió segons Sant
Matèu. Els fills encara no han abandonat la
llar domèstica; els dos més grans, del primer
matrimoni amb la cosina Maria Barbara, Jui-
llien Friedemann i Carles Felip Emmanuel, són
dos músics de talent perfectament formats, satis-
facció i orgull del pare; els fills més petits cons-
titueixen una bella esperança. «A casa — llegim
en una lletra de Joan Sebastian a un antic condei-
xelle Erdmann, datada l'any 1730, — us asseguro
que ja puc formar un concert vocal i instru-

mental ~~ment~~ ~~ment~~ ~~ment~~ familiar, especialment (45
amb l'ajut de ~~ment~~ ~~ment~~ la meua esposa que canta amb
excel·lent veu de soprà, fent-li costat ben sa-
tisfactoriament la meua filla. »

La segona esposa, Anna Magdalena,
fou una digna companya de Joan Sebastià; ultra
les virtuts domèstiques de mestressa i mare de
família, posseïa una fina sensibilitat artística.
Podem creure, sense por d'equivocar-nos, que
fou la deixella predilecta de Bach. Es conser-
ven dues relíquies precioses de l'ensenyament i
sol·licitut del marit i mestre; són els Llibres
de Música, « Notenbücher », d'Anna Magdalena

Bach, que porten respectivament les dates (46
1722 i 1725. Ell li anava apuntant tota
mena de peces de clavi, ^{(per excepció d'ergue,} algunes molt senzilles,
altres no tant, ~~una~~ un bon nombre d'elles vin-
culades exclusivament al quadern íntim,
les demés destinades a sortir d'aquell recés pri-
vat, com les suites que han estat divulgades
sota el títol de Suites franceses. Adhuc en
els Llibres d'Anna Magdalena hi trobem
els gèrmens de futures grans obres. Així hi
constatem la presència del tema, ^{(pròpiament una sarabanda,} que engendra-
rà deu anys més tard una composició de les
més importants de Bach, per a clavicimbal de dos

Teclats: les famoses Variacions anomenades de
Goldberg.

47,
48 i
49

Ultra les peces de clavi, el segon Llibre
d'Anna Magdalena conté també peces vocals,
de curta extensió, quasi totes cançons espirituals, i al

---

que fragment de cantata. El cant « Vers (50
Tú, Jehová, van mes cantades » també s'hi troba
inclòs, tal vegada preannunciant una de les reu-
nions familiars anyals. Per excepció, hi ha un
parell de cants amorosos que mereixen fixar
nostra atenció. ~~7~~ ~~una~~ D'un el deixarem per a
la segona part d'aquesta conferència; de
l'altre ens en ocuparem ara mateix. Bach el
titula: « Aria di Giovannini. » Molts, amb la preo-
cupació d'un Bach hieràtic, amb permesa, li
han negat la paternitat d'aquesta ària, fonamen-
tant-se en el caràcter de la música i en certs in-
diciis materials de la còpia. Nosaltres no tenim incon-

venient d'atribuir-li aquesta entremaliadura (51)
galant; evidentment no data de l'any 1725,
sinó de quatre o cinc anys abans, amb anteriori-
tat al casament amb Anna Magdalena.
Bach, enamorat sempre de la seva dona, es com-
pla en referir-se a la primera fase, un xic
difícil sens dubte, del festeig, copiant-li l'arie-
ta que un dia li degué taral·larejar a can-
d'orella, per tal que ella pogués repetir-la,
recreant-se amb la ~~melodia~~ melodia i amb
els conceptes d'un versaire inconegut, els quals,
interpretats lliurement, venen a dir:

Si ~~vols~~ el cor ~~de~~ ^{vols entregar-me,}
fes-ho secretament,
i de l'amorós pacte
ningú no n'hagi esment.

L'amor entre nosaltres
serà un amor callat;
servem-lo amb mil delícies
dintre del cor tancat.

No ens manqui la prudència;
mai no ens pugui traïr
una paraula tendra,
un esguard, un sospir.

~~Segura~~ Segurs
~~que~~ que al' entorn nostre
no es malfia la gent,
fuim tu i jo en silenci
de l' enamorament.

(53)

No cal dir que la música dona una gràcia alada
al minúscul poema de l' amor secret.

Sens dubte l' «Aria di Giovanni»
romangué ~~romangué~~ un secret entre ambdós es-
posos; en canvi, podem creure que els fills
es nodriren amb els cants religiosos del
Llibre d' Anna Magdalena. Car en la llar
dels Bach la pietat ~~la~~ floria suauament.
Ja és sabut que Joan Sebastià donava Testimo-

ni dels seus sentiments cristians encapça - (174)
lamb el paper de solfa abans de començar
una composició amb la invocació « Jesu
juva », Jesús, ajuden-me, o escrivint sola-
ment aquest nom diví, o atribuint sols a
Diu tota ~~la~~ glòria, « Soli Deo glo-
ria ». ~~El~~ ~~Orgelbüchlein~~ L' Orgelbüchlein,
el Petit Llibre d'Orgue l' havia escrit, se-
gons declaració expressa que precedia la mui-
sica, « a honor del' Altissim i per a l'en-
senyança del meu poble. »

Per tal d'evitar rivalitats i sentiments

mesquins i elevar~~at~~ els cors, li plaia repetir (55)
als fills i als deixebles aquest article dels es-
tatuts de la Unió dels Músics instrumentistes
de l'Alta i la Baixa Saxònia: ^{Essent així que} ~~El~~ ~~Primer~~ ~~Primer~~ ~~Primer~~
Déu Omnipotent disposa meravellosament la
distribució de les Seves gràcies i favors fent
donació o préstec a ^{aquest} ~~Primer~~ de molt, a ^{aquell} ~~Primer~~
de poc, en conseqüència ningú no deu
blamar un altre ^{Primer} ~~Primer~~ ^{sota el pretext} ~~Primer~~ que pot execu-
tar amb ^{major} ~~Primer~~ excel·lència ^(que aquell) ~~Primer~~ tant un instru-
ment musical; molt menys ho gosarà vanar-
se en aquest sentit, ans hi es mostrarà dili-
gent en gentilesa i amor cristians, i així anirà

pels camins del seu art, en primer lloc per a 56
honor i glòria del Déu Altíssim, per a l'edificació
del seu país, i també per a fruir i conservar
tots temps la bona reputació de la seva conducta
honorable als ulls dels homes. »

En el concepte de Bach, encara hi ha
més pel que toca directament a la música: la música
té per ella mateixa un sentit religiós; « al seu
entendre — com diu el doctor Schweitzer, — els
sons musicals no finen, sinó que ascendeixen a Déu
com una lloanga massa profunda per a ésser expres-
sada amb paraules. » Veurem com de la tècnica
mateixa en tren una derivació espiritual.

« El baix figurat — llegim en una co-

ja, que data del 1738, de les regles i principis (57)
que donava als seus deixebles, — és el més perfecte
fonament de la música. Hom l'executa amb les
dues mans de tal manera que la mà esquerra
toca les notes que són escrites, mentre la dreta
afegeix consonàncies i dissonàncies an'aquell, pro-
duint una harmonia agradable a la glòria de
Dén i per a la recreació justificada de l'ànima.
Com tota la música, el baix figurat no deuria
tenir altre objecte i finalitat que la glòria de
Dén i la recreació de l'ànima. Quan això no
és tingut en compte no hi ha verdadera música,
sinó una clamor i una cridòria infernals. »

L'Espresso del 1980, la prima volta (58)
 per la prima volta della sua storia,
 per la sua diffusione del suo giornale, il fatto
 per la prima volta di conoscere l'Espresso la sua
 rappresentazione del suo giornale condotta alla
 sua prima volta

Hem vist Joan Sebastià en el santua-
ri de la seva llar, tota pau i pietat. Volem ter-
minar sota aquesta impressió la primera part de
la present conferència. Coneixem ja la posició,
l'actitud de Bach davant la realitat de la vida.
~~Descobrirem~~ una nova matisació si avancem un pas

en silenci i el sorprenem quan considera ab- (159)
port els inicis de la vida de l'home, inclinant-
se amorós damunt el bregol d'un fill nou nat.
Pot d'una, la criatura sembla que es vol des-
pertar i el pare comença a mitja veu un cant
que és un suau bregoleig. Aviat, el seu ros-
tre s'il·lumina; té la visió de l'escena di-
vina del Portal de Betlem: Maria fent dor-
mir l'infant Jesús, i els pastors que no go-
sen atansar-s'hi. La senzilla sonada s'in-
tensifica expressivament, i es dilata com si
mai no hagués ^{d'acabar} ~~acabat~~ ^{Donc així és creada,} ~~una~~ l'aria inefable
de la segona part de l'Oratori de Nadal:

« Dorm, amor meu, ben tranquil reposa... » (60

Hom no gosaria arriscar un comentari im-
prudent; només direm que el seu encís
serà encara més gran si, per escriure, ~~no~~
~~no~~ ~~la~~ ~~passa~~ ~~admirable~~ ~~del~~ ~~fantasmal~~ ~~passi-~~
~~on~~ ~~en~~ el cor i en l'ànima de Joan
Sebastià Bach capsem la fusió admirable
del pare de família i el contemplador dels
misteris celestials.

II

Devem examinar ara en l'existència i en la persona de Joan Sebastià Bach el revers de la medalla. Ens caldrà recapitular ^{co} que hem dit en la primera part de la conferència; després d'haver parlat de la vida, hi juxtaposarem la idea de la mort.

L'infant presencià molt aviat, a casa seva mateix, l'espectacle de la mort; no havia fet els deu anys que havia vist morir pare i

mare, aquesta la primera, el pare alguns mesos (62)
després. Aquests fets trascendents i sovint de
consequències que alteren el curs de l'existència
dels que ^{romanen} ~~queden~~ en aquesta vall de llàgrimes,
es graven profundament en la memòria i
en el cor d'una criatura d'intel·ligència
desperta i fina sensibilitat. Sens dubte, des d'a
quella edat primera Joan Sebastià considerarà
la mort, amb tota la tristesa i majestat, com
un ésser familiar. Amb raó més endavant en un
dels seus Cants Espirituals podia fer seves les para-
les del poeta:

Es la mort una bona amiga

de temps ha i no en fa cap por.

(63)

No podriem dir, per manca d'informació referent a les disposicions internes de Bach en la seva adolescència i primera joventut, de quina manera es va anar afirmant, enmig el feinejar constant, el pensament de la mort fins ^{al punt de} ~~ser una~~ ~~devenir~~ ~~una~~ gairebé una idea fixa. Unicament observarem que l'expressió musical ^{típica} del sofriment i de la mort que trobarem en moltes Cantates i tindria la seva màxima expressió en el Crucifixus de la Missa en si menor; l'idea del sofriment i de la mort, traduïda per una successió cromàtica de cinc o sis notes, fa la seva primera aparició en el Capricci

sopra la lontananza del suo fratello diletteissimo (624

que hem esmentat suara. i Qui ho diria? Pàgines com l'aria del postilló i la fuga basada en el seu toc de trompeta ~~van~~ ens imposen l'idea de ~~la~~ vida, de moviment, d'acció; però recordem que abans hi ha hagut l'inquietut dels amics que imaginen els diferents casos — «Casum» llegim en l'original alemany, — que li poden ocórrer ~~en~~ ~~en~~ ~~en~~ en terres desconegudes. La mort el sotjarà durant el camí; vindrà un accident imprevist i el viatger incant canirà en els seus braços. La «lamentació dels amics» té una intensitat expressiva que ultrapassa els límits del quadret de gènere. Els amics prevenen el més fu-

65

nest desenllaç. Bach, contemplador de la mort, s'ens presenta ja amb tota la seva força evocadora; ~~l'obra és una gran obra d'~~
~~un gran mestre que ha sabut transformar en música~~
~~la idea més simple i més senzilla que pot haver-hi~~
~~d'un home que vol expressar el seu dolor i el seu~~
~~desesperament.~~ Va més enllà del
que es proposava realitzar, inconscient sense dubte,
per un impuls irresistible del seu geni en formació.
No és possible tractar el «Lamento» en estil galant,
accelerant amb elegància el seu moviment, car Bach mateix imposa aquesta

indicació insolita, que és ben significativa: (66
« Adagiosissimo ». El jove compositor ha dipos-
tat en la seva música una llever que, temps a
venir, germinarà, produint una serie d'obres
mestres consagrades al sofriment i a la mort,
^{no solament} de l'home, sino' de Déu fet home pel nostre
amor.

Semblant germinació, no serà imme-
diata, com ho podem comprovar en una Cantata
que data dels primers temps de Weimar, composta
a no gaire més dels vint anys, on és exposada
la idea de la mort sense recórrer encara al
susdit motiu cromàtic. És la Cantata Gottes Zeit

ist die allerbeste Zeit, « El temps de Déu és el (67)
millor de tots els temps », ^(coneguda també per « Actus tragicus. ») Es una obra important,
sobretot si la referim a l'edat juvenil del
del seu autor, i ja que no ens és possible
sentir-la, llegim al menys la ~~estada~~ descrip-
ció que en fa el doctor Schweitzer en la seva
gran obra sobre Joan Sebastià Bach:

« El text és tan perfecte com la mui-
sica. Es compon de versets de la Bíblia, en els
quals es fa ressortir l'antitesi entre la temença de
la mort del l'Antic Testament i la joia en no-
rir del Nou Testament. « Posa la teva casa en or-
dre, perquè deus morir », diu el profeta Isaïas,

i el cor insisteix: «Aquest és l'antic decret: (68
Home, tu deus morir.» Més, de prompte, una
veu de soprano es fa sentir, com si arribés
freturosa d'un altre món, pronunciant la
crida final de l'Apocalipsi: «Si, vina, Se-
nyor Jesús, vina,», mentre l'orquestra entona
la melodia del coraal «Ich hab' mein Sach'
Gott heimgestellt», * (He posat les meves coses en
mans de Déu). Perim la visió de la Creu del Jol-
gota. L'ànima repeteix les paraules de Jesús:
«En vostres mans encomano el meu esperit»,
i reb ~~la~~ resposta amb les paraules dites al
bon lladre: «Avui estaràs amb mi en el Paradís.»

L'ànima reconfortada canta: « Amb paig i pan | ⁶⁹
m'en vaig d'ací. » Finalment el choral « Glorie,
Lob, Ehr' und Herrlichkeit » (Glòria, lloança, ho-
nor i reverència) és cantat aplicat a la melòdia
que sol dur el text: « Du dich hab' ich gehoffet,
Herr » (En tu, Senyor, he esperat). La darrera
línia: « Per Jesucrist, Amen », s'amplifica en
una brillant fantasia, que termina amb el tema
per augmentació a l'orquestra.

» Bach probablement compilà ell
mateix el text de la cantata. Certament no ho
va fer ~~per~~ ^{com} poeta de Weimar, perquè cap dels poe-
tes d'aquell temps no hagués tingut l'aliena-

ciò d'abstenir-se d'introduir-hi versos de (70)
pròpia confecció. En tot cas, és un dels textos
més perfectes que hom pugui trobar, des de l'
punt de vista musical.

>> L'obra comença amb una sonatina
per a dues flutes, dues violes da gamba, continuo
i orgue. Es fonamenta en un motiu en mi be-
moll, expressió d'un dol transfigurat, el
qual intervé en tota la composició. Escoltant sem-
blants harmonies hom es troba transportat lluny
del sopiment terrenal; probablement vingueren
a la memòria de Bach les paraules de l'Apoca-
lipsi: «D'en eixugaria tota llàgrima de llurs ulls;
i ja no hi haurà mort, ni dol, ni alarit, ni hi

haurà més dolor, perquè les coses primeres pas- (74)
saren. >>

» La ~~la~~ cantata no fa iis d'altres instru-
ments que les dues flautes i les dues gambes.
Elur timbre velat pertany a la mateixa es-
sència de la música. Ens sembla veure un
paisatge de tardor acarolat per les boires
blavoses. »

No ens és possible seguir els passos de Bach,
~~en la~~ ~~producció~~ fixe el pensament en la mort,
 en la producció superabundant de cantates, mis-
 ses i passions. Tan sols com exemple poc cone-
 gut de veça ben desenvolupada recordarem

l' ària de Sopran de l' Oratori de Pasqua:

(79)

Ànima, dels teus aromes
la trista mirra ja no cal;
només perfumi'ns la corona de llorer,
calmant nostra angouxa mortal.

Observarem que, tot i contraposar-se en el
text al pensament de la mort simbolitzada per
la mirra ~~la~~^{l'} idea de la immortalitat que corona
de llorer els electes, tot i figurar aquesta ària
en una obra que té per objecte celebrar la triom-
fal Resurrecció del Senyor, el seu contingut
musical és dominat per la tristesa, per bé que

amarada de resignació. Es una ària ben for- (73)
mosa i representativa

I ara truquem novament a la porta
del « Cantor » de Sant Tomas, segurs que ens
serà oberta hospitalàriament. Veurem com amb
canta Joan Sebastià fomenta la pietat dels seus
fills; invariablement el pensament de la
mort s'hi mescla. Sens dubte els fills no
l'estimen, la mort, tant com el pare; però
ells també han vist morir els germanets.
De vint fills, set del primer matrimoni,
tretze del segon, només nou voltaran el llit
de mort de Joan Sebastià; els altres moren

petits encara o totjust vinguts al món. La (74)
família autona, per exemple:

Jo estimo Jesús en tot moment;
sinó, qui estimaria?

L'estimo de cor i pensament;
el món no em fa alegria.

Jo estimo Jesús en una dissort;
jo estimo Jesús fins a la mort

Com no estimar-lo el bon Jesús, que vol morir
per nosaltres? Considerem la seva Passió i Mort
redemptores:

Tot està consumat! Serva, cor meu,

els mots que deia el Fill de Déu,
quan en la Creu per tu moria
i així per tu la glòria obria;
car Ell, qui sempre ha ben obrat
digne a la fi: Tot està consumat!

I cada any que passa, Joan Sebastià sent més ardent
ment el desig de la mort, i així la invoca:

Vina, dolça mort! Vina, bell repòs!

Prompte Jesús vull veure
i vora els àngels seure.

Vina, que ací jo esper;

dû'm prest d'un vol llenguer,

don els meus ulls ben tost!

(76)

Vina, dolç repòs!

Com podrem per dir-ho així compaginar aquesta nostàlgia de la ~~vida~~ mort amb el fort sentit de la vida? Indubtablement es tracta d'un sentiment netament cristià. No és el pessimisme de l'home lassat de les dificultats del viure, no és la necessitat de posar fi a les misèries de l'home fracassat. Bach, ja ho sabem, es sobreposava als obstacles, no era en cap sentit un vengut en la lluita de ~~la vida~~ l'existència mortal; era considerat i admirat, havia creat

un nucli familiar que, malgrat les pèrdues (??
sensibles soferres, li causava satisfacció i sem-
blava assegurar-li la continuïtat d'una tra-
dició, asengalada especialment per les seves
característiques d'honorabilitat i dons musi-
cals. En un baró tan sincerament piados de cap
manera no podia ésser desesperança. Era, per un
contrari, un estat de confiança plenària en la vo-
luntat divina. I, entenguí 's bé, aquesta confian-
ça no podia semblar-se a la vetulància i l'or-
gull del foritzen; Bach sabia que era home i,
com a tal, fal·lible. Era ben conscient de la se-
va flaqueza. Però deia en un dels seus Cantos

Es ben costós sê un bon cristià
i viure amb l'esperit ple de puresa,
car la natura ho ve a destorbar
i mori en trist és àrdua empresa.

Mantes vegades havia glossat amb accents patètics
el text del choral « Durch Adams Fall ist All'
verderbt » (Per la caiguda d'Adam tot s'és per-
vertit) i també del choral « Oh Mensch, beweim'
dein^e Sünde gross » (Home, plora el teu pecat gran).
D, humil, reconeixia els mèrits dels sofriments
de nostre Senyor Jesucrist que queien com pluja
benefactora damunt la seva ariditat.

Josarem arriscar una hipòtesi. L'eisen- (79)
tesa del culte dins la religió reformada no podia
satisfer les aspiracions de la seva ànima; manca-
ven-li, per bé que no es dones ^{perfecte} compte d'aquesta
necessitat seva, les confortacions i l'augment de
gràcia sacramentals. Per altra banda, les contro-
versies, ben enceses aquells dies, entre els luterans
estrictes i els innovadors de la secta pietista,
haviem de deixar-lo desorientat i perplexe.
Com devia deplorar la manca de claror i de
caritat entre germans! I, no confiant veure esvai-
da aquella confusió ací en la terra, només po-
dia desitjar la plenitud de llum i l'amor del cel.

El tema de la mort quedaria in- (80)
complet si no fèiem referència altra vegada a An-
na Magdalena i al seu Llibre de Notes de
l'any 1725. Hem dit que contenia peces de
cant i hem presentat dues mostres de caràc-
ter ~~completament~~ diferent, la una religiosa, l'altra
amorosa. Hem arribat molt errat si creia
que tots els cants religiosos són d'exultació
com el «Vers Tu, Jehová, van mes cantades» ^(abans citat.)
També u' hi han ^(de cants de mort) — diríem que fatalment no
hi podien manca. ~~ment~~ L'amor profund que
uni Joan Sebastià i Anna Magdalena, la dona-
ció recíproca d'afectes i de pensaments, no ens

permeten admetre que ell li amagava^{*}, an'ella, (81
la seva idea predominant. Probablement, no
li parlà tot d'una directament de « l'amiga
de tant temps coneguda », però de pri-
mer veladament, en termes discrets, l'aniria
familiaritzant amb ella, fins a poder-la
^{comentar}
~~parlar~~ sense reticència en llurs col·loquis.

Identificada amb el seu marit, Ana
Magdalena no refugí que ell escrivi's a
la darrera plana del seu llibre un dels tex-
tos més feréstecs del repertori dels cherals:

Ets mot de tro, oh eternitat,

(82)

glori que el cor m' ha atravessat,
cosa que no té mida,
temps sense temps, començ sens fi!
De ~~tal~~ tal malastre, qui en pot dir
on trobarei l'eixida?
El meu cor de temença s'estremeix;
al paladar la llengua s'adhereix!

Es el mateix Giovannini d'aquella arieta
galant qui canta i fa cantar a la seva esposa
aquesta estrofa aclaparadora? Certament
no és la manera bachiàna de considerar la
mort, però cal conèixer l'aspecte terrible del

traspàs de l'home i ~~se~~ proposar-lo, quan (83
arribi el cas, al pecador endurit. La peça

---

penúltima del Llibre també està consagra-
da al mateix tema; el text ens adverteix
severament que hem de morir. Més ^{ací} la
música apareix suavitzada; Bach la titula
«Aria». Dament un baix ~~mov~~ de moviment
uniforme descomponent els acords de l'harmoni-
a, la melodia, poc extensa, té gracioses
ondulacions i tan sols en terminar les frases
busca l'expressió patètica. Evidentment,
Bach dolcifica el text, per tal que Anna
Magdalena canti amb tota complaença:

(84)

Et cal pensar en la fossa ja oberta,
de les campanes ~~sentit el~~ ^{veure el} brandar,
~~seguir~~ ^{veure el} ~~seguir~~ ^{seguir} darrera la caixa...
i estar ~~per la mort~~ ^{per la mort} tot temps preparat.
Escriu ~~tal~~ ^{tal} mots al cor i al pit:
No oblidis mai que deus morir.

Adhuc el gènere humorístic ens pot con-
duir al record de nostra fi darrera. En aquest
sentit, res més curiós que la cançó titulada:
Pensaments edificants d'un fumador de pipa.
Joan Sebastià, en moments de lleure, la devia
cantar ben de grat, aquesta cançó, acaronyant
la seva pipa i portant-la als llavis entre

estrofa i estrofa; i un jorn volgué que Anna Magda-
lena l'entonés també. Del text alemany, assats prolise,
en Joaquim Ruyra n'ha retingut tres estrofes: 85

Entrellucant ma vella pipa
plena de ric tabac daurat,
mentres amb aire plàcid fumo,
faig pensaments dolços i amargs,
car ella em diu, jocosa o greu,
que el meu destí s'assembla al seu.

D'argila humil fou ella feta
i Déu d'argila fén mon cos;
ella es consum i va apagant-se,

cremo també i m'acales jo,
i un sic de cendra serà fi
tant de la pipa com de mi.

Més, de la pipa ben encesa
un funeral en surt llengüer,
un nuvollet d'aroma dolça,
que, com encens, se'n puja al cel.
L'ànima neva prest, aixís
ha d'enlairar-se al Paradís.

En fi, la perla del Llibre d'Anna Magda-
lena és el «Lied» Bist du bei mir (Si et tinc prop
meu), que mereix un lloc d'honor entre les cançons amoroses

de tots els temps. Apart la novetat i l'interès (87
dels seus contorns melòdics, té una intensitat
d'expressió, una noblesa, una elevació, que en fan
una petita meravella. Si no posseïssim altres
dades, ell sol, aquest esclat magnífic, ens revelaria
la força, la profunditat de l'amor de Joan
Sebastià per Anna Magdalena. I, precisament,
ací també apareix la mort; més encara, Joan
Sebastià associa indissolublement els seus senti-
ments més arrellats; l'amor trobarà la seva
última expressió prestant auxili suprem, l'ama-
da a l'amat, en el moment de deixar el món;
encara més, aquesta acció de caritat serà la subli-

maciò de l'amor humà.

(88)

Bach no troba versos de cap poeta que interpretin exactament $\frac{1}{2}$ que ell voldria dir, i ell mateix escriu unes poques ratlles, les més precises, en prosa ritmada:

Bist du bei mir,
geh' ich mit Freude
zum Sterben und zu meiner Ruh'.

Siet tinc prop meu,
miré amb joia
devers la mort i el meu repòs.

Què més pots desitjar, muller lleial, que trobar-te sol·li-
cita al capçal del llit del teu espòs? Si, encara

podria realitzar amorosament el vehement desig (89)
sen. El «Lied» continua així:

Ach, wie vernügt
wär 'so mein Ende,
es drückten deinen schönen Hände
mir die getrennen Augen zu.

Hom gairebé no gosa traduir:

Oh, què felici
l' hora darrera,
si em tanques amb tes mans formoses
els ulls fidels privats d'esguard.

¿ Qui podrà escoltar aquest cant sense sentir-se
commogut ?

A l'hora de la mort Joan Sebastia (90
tingué el consol de l'assistència amorosa d'Anna
Magdalena i la certitud ~~de~~ ^{que es} ~~va~~ realitzar el seu
anhel vehement, que, en haver finalat, ella mateixa
li clouria els ulls fidels privats d'esguard.

Pota la vida Bach havia posat la seva
vista a dura prova, mostrant-se inlassable en
la tasca d'escriure, copiar, àdhuc gravar mui-
sica. A la fi contraqué una malaltia d'ulls
molt doloresa. Sofrí una operació, seguint el
consell d'alguns dels seus amics, però també
pensant que, ~~atès~~ ^{amb} un cop guarit, podria
continuar satisfent el seu desig de

servir Déu i el seu paísme, tota vegada (91
que no havien minvat les seves forces men-
tals i físiques. Aquest desig seu es fa cons-
tar expressament en la Necrologia, apareguda
quatre anys després de la seva mort, redac-
tada pel seu deixeble Joan F. rederic Agricola
i el seu fill Felip Emmanuel. L'operació, ~~seu~~
practicada una segona vegada, lluny de do-
nar resultat, deixà molt enfeblida la vista
de Bach, amb alternatives de pèrdua to-
tal. Encara més: els sofriments i la medicació
anaren minant una constitució que havia es-

fat sempre robusta. Mig any llarg durà a - (92
questa davallada.

Però Bach no restà ocios enmig
del sofiment; es dedicà a la revisió d'algunes
obres seves i, quan no podia realitzar ell mateix
aquesta tasca, li era un diligent amanyen-
se el seu antic deixeble Joan Cristòfel Altnikol,
que no feia gaire s'havia casat amb la seva filla
Elisabet. Els últims dies, completament cec, els
passà en la seva cambra, gairebé fosca. Pacient-
ment suportava el dolor físic i una gran serenitat
semblava dominar el seu esperit. Conservava
ben clares les seves facultats.

Pocs dies abans de morir dictà a (93
Altnikel una fantasia d'orgue sobre el choral
que comença amb aquest text: « Wenn wir in
höchsten Nöthen sein » (Quan estem en la més
gran necessitat), però no volgué que aquestes
paraules fossin el títol de la seva darrera com-
posició, i va fer-les substituir per aquestes:
« Vor deinem Thron tret' ich allhier » (Davant
del vostre tron ^{vaig a trobar-me} ~~vor deinem Thron~~), que són les primeres
d'un himne que es ^(pot) cantar amb la mateixa
melodia:

Davant del vostre tron vaig a trobar-me,
tot jo seré en les vostres mans, Déu meu;
miren-me abans ple de misericòrdia
i vostra Santa gràcia no em neguen.

(94)

No és aquest moment el més oportú per
a fer remarcar la valor maravellosa, des de 'l punt
de vista musical, del cant de cigne de Joan
Sebastià. Direm únicament que exhala un per-
fume de devoció, de pau, de benaurança que ens
fa pensar en ^{un} món millor. És testimoni eloqüent
de les disposicions de l'ànima de qui el dicta.
Considerem el traspàs de Joan Sebastià

Bach repetint-nos intimament que la seva (95)
confiança filial no degué ésser defraudada,
en acollir-se a la misericòrdia divina i
als mèrits infinits del Crist, de qui cantà
la Passió amb fe i pietat sinceres, i amb
tota la puixança del seu geni.

Composicions interpretades per la Srta. Mercè Palet

I

Cants espirituals: a) "Romandre pue tranquil";
b) "Vers Tu, Jehová, van mes cantades".

Del Llibre d'Anna Magdalena: Ària di Giovannini.

De l'Oratori de Nadal: Ària "Dorm, amor meu".

II

De l'Oratori de Pasqua: Ària "Ànima, dels teus aromes".

Del Llibre d'Anna Magdalena : a) Ària " Et
cal pensar en la fossa ja oberta " ; b) Pensa-
ments edificants d'un fumador de pipa;
c) " Si et sinc prop men "

En el 250e aniversari del naixement de
Joan Sebastià Bach

L'home i l'artista davant la vida i la mort

Conferència amb il·lustracions musicals
donada a l'Acadèmia Catòlica de Sabadell
el 19 de Maig del 1935

Vicent M.^a deibert

(c)

Obrer consultades

Joh. Seb. Bach's Werke. Bach-Gesellschaft, Leipzig.

Volumes: Any V₂ : Oratori de Nadal.

Any XIV : Obrer de piano (Capriccio).

Any XXI₃ : Oratori de Pasqua.

Any XXIII : Cantates religioses (Gottes Zeit).

Any XLIII₂ : Llibres de Musica d'Anna Magdalena Bach.

Joan Sebastian Bach: Cants espirituals. Cançons selectes de J. Pena, vol. V. Barcelona, 1927.

J.-N. Forkel: Über Johann Sebastian Bachs Leben,

Kunst und Kunstwerke. Leipzig,
1855 (reimpressio).

(d

Albert Schweitzer: J. S. Bach (English translation). Leipzig, 1911.

André Pirro: L'orgue de J. S. Bach. Paris, 1895.

***: The little Chronicle of Magdalena Bach. London, 1925.

El Nou Testament, 2 vol. 1928, 1929. Foment de Pietat, Barcelona (Evangeliis, Apocalipsi).

Joaquim Ruyra: Fulles ventisses. Blanes, s.d.

THE MUSICAL TIMES

160, WARDOUR STREET, LONDON, W.1.

LLEGAT
VICENÇ Ma. DE GIBERT

Conferència

REVISTA MUSICALE CATALANA,
ALT DE SANT PERE 13,
BARCELONA,
SPAIN.

Bach

- Sabadell

LONDON, W.1
PAID 2 D.

1.755